

MANUEL BALASCH I RECORT
(1928-2009)

Mossèn Manuel Balasch i Recort ens va deixar el 13 de febrer de 2009 a Cornellà de Llobregat. Per a qui escriu aquestes notes, company de professió i amic de molts anys, és un deure i un honor retre un homenatge a qui va saber viure una existència feta de vocació religiosa, d'exercici de la docència, de conreu de les lletres i de servei a la cultura catalana, harmònicament conciliats en l'amor perenne de les llengües clàssiques. Nascut a Cornellà, el 13 de maig de 1928, en el si d'una família dedicada a la indústria i al comerç de teixits, va estudiar el batxillerat al col·legi dels Escolapis de Barcelona, on de bona hora es va manifestar el seu interès per les humanitats, especialment pel grec i pel llatí. Un sentiment de servei a la indústria familiar el dugé a començar els estudis de química, que va abandonar al cap d'un any per matricular-se a la Facultat de Lletres de la Universitat de Barcelona, on tingué de companys de curs Antoni Comas, Joan Ferratí i Joaquim Molas, que amb el temps havien d'esdevenir cabdals en la història cultural del país. Durant aquests anys compon versos, i així el veiem inclòs en la segona *Antologia Poètica Universitària* (1950). Al final dels seus estudis de Filologia Clàssica obté el premi Menéndez y Pelayo amb un treball sobre Juvenal. Estic convençut que la tria del difícil poeta satíric i moralista, al qual més tard retornarà com a filòleg consagrat, no va ser ni de bon tros casual. Sembla que va ser aleshores que va conèixer personalment Carles Riba, qui, en la seva doble i unànime professió de poeta i d'hellenista, esdevingué per a ell model d'humanisme cristià.

Mentrestant ha pres la gran decisió de consagrar-se a l'Església i entra al Seminari Conciliar de Barcelona: ell mateix m'explicava, encara emocionat, la joia de la seva mare, ja molt malalta, quan va saber que el seu fill havia resolt de fer-se sacerdot. Va cursar els estudis de Teologia a la Universitat Pontifícia de Salamanca (un canvi d'aires i d'escenari acadèmic que ell reconeixia beneficiós) i va celebrar la seva primera missa el setembre de 1957.

La formació plena d'un classicista exigia, llavors més que ara, abocar-se fora dels límits de les universitats hispàniques, i així trobem el jove Balasch fent llargues estades a Alemanya, assistint a cursos de les universitats de Heidelberg i de Munic, mentre que exercia de capellà a parròquies de Munic. El seu domini de l'alemany (lèxicament, sintàcticament perfecte, acolorit per un accent català que ell no es molestà mai a dissimular!) li va permetre obtenir les llicències per a predicar i confessar en la llengua dels grans filòlegs germànics.

Tornat a casa, fa oposicions a càtedres de Grec d'Ensenyament Secundari i obté la de l'Institut Josep Ribera, de Xàtiva. Serà aquesta la primera etapa d'una llarga vida de professor que el portarà successivament a Reus, a l'Egara de Sabadell-Terrassa i, finalment, al Joan Boscà de Barcelona. En tots ells va deixar l'empremta de la seva capacitat docent i de cordial relació amb els joves, de la qual posseïm testimoniatges nombrosos. Per als seus alumnes dels instituts va publicar un bon nombre de manuals de llengües clàssiques.

La Fundació Bernat Metge, que des de 1923 publicava una prestigiosa col·lecció d'edicions bilingües dels clàssics grecs i llatins, era, en aquells anys, encara difícils, un dels canals més prestigiosos per a l'expressió en català com a llengua d'alta cultura. Balasch, literat i filòleg, va sumar-se a l'equip de filòlegs dirigits per Carles Riba, Josep Vergés, Joan Baptista Solervicens. Entre 1961 i 1997 hi publica una quarantena de volums, que comença amb els dos de Juvenal i amb el que conté les odes de Baquilides, realitzat d'acord amb les darreres troballes textuals i primera edició bilingüe en una llengua hispànica i una de les poques entre les europees. Segueixen vuit volums de l'historiador Polibi, continuant l'obra que dom Antoni Ramon i Arrufat havia deixat interrompuda poc abans de la guerra civil. Riba, editor de Sòfocles, havia mort el 1959, deixant una versió provisional dels dos darrers volums de les tragèdies; Balasch els farà sortir en col·laboració amb Joan Petit. Altres morts prematures, la de Joan Creixells i Jaume Berenguer, exigien la continuació d'empreses encetades, atès que es tractava de textos imprescindibles en qualsevol llengua culta: Manuel Balasch s'emprèn amb els diàlegs de Plató (deu volums entre 1986 i 1997) i amb les *Històries* de Tucídides. Al marge d'aquesta tasca de fidelitat i servei, continua amb una altra de més grata, començada, segons ell m'explicava en els seus anys a Xàtiva: l'Aristòfanes, model de comicitat i de llengua, *scandalus Pharisaeicus* només per a hipòcrites. Els sis volums de les comèdies completes van suscitar la curiositat de Josep Pla, qui volgué conèixer el traductor d'Aristòfanes i el convocà al mas de Llofriu per a una entrevista que donà lloc a una divertidíssima anècdota que ometo ací per ben coneguda. Ben aviat va passar a formar part del Consell Directiu de la Fundació Bernat Metge.

Dins la Biblioteca Clàssica de Gredos, publica les traduccions castelleses completes de *Poli-bio* (1981-1983) i *Juvenal y Persio* (1985-1991).

Filòleg cristià, s'encarrega de la versió dels llibres dels Macabeus per a la Bíblia de la Fundació Bíblica Catalana i d'alguns dels textos del breuari romà. També fa l'edició crítica de tres volums del *Manual del peccador remot* de Felip de Malla per a l'editorial Bàrcino (1983-1986).

Poeta, publica un volum de *Poesies* (Cornellà 1971) que havia obtingut el premi Ciutat de Barcelona de 1967. Poeta i filòleg, li devem versions poètiques de Safo (1973), dels Himnes homèrics (1974), d'Èsquil (1986), de Píndar (1987), i sobretot de la *Iliada*, primer a Proa en 1971, que després refaria de dalt a baix per a l'edició de 1997 i per la qual rebria els premis Ciutat de Barcelona i Serra d'Or de 1998.

Poeta i humanista modern, dedica a Riba, el seu model en tantes coses, tres estudis: *Carles Riba, hellenista i humanista* (1984), *Carles Riba. La vessant alemanya del seu pensament* (1987) i *Carles Riba, poeta i humanista cristià* (1991). Dins la mateixa línia s'entén el seu interès per Rainer Maria Rilke, del qual publicà una edició bilingüe de *Les Elegies de Duino* (1995).

L'últim tram de la seva labor docent començà amb la seva entrada com a Professor Titular de Grec a la Universitat Autònoma de Barcelona, on, fins a la jubilació, exercí la docència amb total satisfacció dels companys i sobretot dels alumnes del Departament de Filologia Clàssica, als quals de-

dicava hores suplementàries de pràctica de traducció (la seva labor preferida) al marge del seu horari regular. Per a ells va fer una *Introducció al pensament clàssic* que es publicà el 1996). Vàrem compartir el despatx durant els darrers anys de la seva vida acadèmica, i aquesta proximitat va fer més forta una amistat començada més de trenta anys enrere i confirmada per la participació en comitès, congressos i comissions, a què estava sempre disposat desinteressadament, alegrement, a adherir-se.

Humanista, professor, abans que res, però, sacerdot, fidel a l'Església universal i especialment a l'església catalana en la línia de pensament que parteix del bisbe Torras i Bages, com ell mateix reconeixia, va exercir sempre el seu ministeri a la parròquia de la seva ciutat, Santa Maria de Cornellà.

El 1991 la Generalitat li va atorgar la Creu de Sant Jordi, i el 2000 va ser nomenat membre corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

Francesc J. CUARTERO IBORRA
Universitat Autònoma de Barcelona